

ACC. N:R M. 16642:1-6.

Landskap: Skåne Upptecknare: Christina Armtoft.
Härad: Berättare: Elsa Moberg.
Socken: Malmö stad. Berättarens yrke: Affärsinnehavare.
Uppteckningsår: 1962 Född år 1892 i Oslo

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Tivandet av årshögstiden. s. 1-6.

Skriv endast på denna sida.

ACC. N:R M. 16642:1.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Jag är född i Oslo, men jag är ändå malmöbo helt och fullt. Mina föräldrar är svenska och bodde bara några år i Oslo. Jag var ett år, när de flyttade till Malmö.

Jul. Det fanns ingen julmarknad. Det var förstas marknaden en gång i månaden på Gustav Adolfs torg, och där såldes allt. Det fanns inte någon gran på torget förrän tidigast 1910. Det var lite julskyltning, dock inte som nu. Det som först skulle stökas undan var tvätt och byk och julbad i tvättstugan. Det städades så golven var vitskurade, och rena vita trädgardiner hängdes upp. Lutfisken blötades. Sista veckan bakades julkakorna. Matvaror köptes - gris- huvud att göra huvudsylta av och sidfläsk att koka. I svålen på fläsket pricke mor in kryddnejlikor, för att det skulle se snyggt ut. Lille julafton köptes granen och kläddes med bomull, glitter och levande ljus. Klockan 12 blåstes julen in på torget, och hela Malmö var där och lyssnade. Vi hade fågelkärve ibland på balkongen. Välgörenhet förekom inte bland vanligt folk. Julafton åt vi lutfisk och risgröt, som var rutad med malen kanel. I gröten var det en mandel. Om det var någon giftasvuxen, som fick den, skulle han eller hon bli gift först, annars sa man, att den som fick mandeln skulle

ACC. N:R M. 16642:2.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

leva längst. Vi rimmade alltid till gröten. Fars stående rim var:

" Denna gröt e kokt i gryta och inte i bytta,

tå inte mer i sken än Du kan lytta."

Vi hade ingen tomt, för jag var rädd för honom. Det var vanligt i familjerna, att man hade tomt. När far skulle dela ut julklapparna, satte vi oss runt matbordet. Paketerna låg under granen. Jag fick i regel en docka och senare någon mekanisk leksak i julklapp. Efteråt dansade vi kring granen. Nådde vi inte runt granen, hade vi handdukar till hjälp. Granen var alltid tänd, när vi dansade runt den. Juldagen gick vi i julotta. Innan vi gick, drack vi kaffe och åt julkakor. Efter ottan gick vi en långpromenad, och det var i regel alltid snö. När vi kom hem, åt vi frukost - plockfisk. (stuvad fisk, potatis och senapsås)

Nyår Då vakade vi in året. Vi åt julmat då också, fisk och gröt. Därefter drack vi kaffe och åt gotter. Det var nyårsbal på rådhuset, officersbal.

Det var vanligt med visiter bland noblessen, och residenset hade mottagning.

Trettonafton åt vi också lutfisk och gröt, men på Trettondagen åt vi stek.

Tjugondagen hade vi julgransplundring. Då samlade vi ihop en massa barn, och

ACC. N:R M. 16642:3.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

så dansade vi kring granen och plockade den, och sedan hiva vi ut den.

Vårfrudagen firades inte.

Fastlagen Då var det inga särskilda fester. Fastlagssöndagen åt vi bullar med mjölk efter middagen. Vi hade fastlagsris. Ingen risning förekom.

Påsk Blåmåndag, vittisdag, askonsdag, skärtorsdag, långfredag och skittalör-
dag är dagarna i dymmelveckan. Skärtorsdagen skulle man till Blåkulla. Då klädde vi ut oss, och far klippte ut kvast, spade och raka i papper, och så fäste vi det på folk. I Simrishamn slog man alltid katten ur tunnan, men sånt fanns inte i Malmö. Långfredagen var en stilla dag. Då gick vi i kyrkan. På påskafton åt vi färgade ägg och sill m.m. Äggen dekorerades med papper som färgade av sig. Mor band en växt, som jag har glömt namnet på, om ägget, och den färgade av sig, så att man såg hela grenverket avbildat på ägget. Vi rullade ägg. En bräda lades så att den lutade. Den som kunde rulla ägget ned på golvet fick pris, ett knäck t.ex. Vi åt så många ägg vi orkade. Ägg var inte vardagsmat på den tiden. Vykort blev mycket populära på 1900-talet, och påsk-, jul- och nyårskort skickades mycket. Det var inga eldar i stan, man var rädd för eld. Det är först de sista 20 åren, som man har tänt eldar

ACC. N:R M. 16642:4

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

i Limhamn.

Valborgsmässoafton firades bara i studentkretsar.

Första maj Då gick alla och tittade på demonstrationståget och drack kaffe ute på någon servering. Majsjungning förekom inte i Malmö. I Hälsingborg var det däremot vanligt. Första maj skulle man ha sommarkläder, om man så skulle frysa ihjäl. Gula kängor, sommarklänning och sommarhatt hade man.

Kristihimmelfärdsdag firades inte.

Pingstdagen for vi alltid ut i skogen. Några familjer slog sig ihop och hyrde en charabang, och de hade mat med sig. Vi dansade och lekte både stora och små. Man band för ögonen på en person, och han eller hon hade en käpp i handen och med denna käpp skulle han / hon / slå till en annan käpp, som var nerkörd i marken. Vi lekte också "Sista paret ut" Vi hade sällan musik, utan vi sjöng själva. Ibland kunde någon spela harmonika eller munspel. Vi tog grönt med oss hem, vagnen var lövad och hästarna hade grönt bakom öronen.

Midsommar var det roligaste vi visste. På varje gård fanns en majstång. Ofta bjöd värdarna på kaffe och dopp, och alla samlades på gårdarna. Bräder lades på bockar, och som duk användes lakan. Det spelades fiol och dragspel och så

ACC. N:R M. 16642:5.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

dansades det. Mor dansade en gång sulorna av ett par nya skor. Man dansade vals och polka på kullerstenarna. Dansen pågick hela natten. Midsommardagen dansades det till klockan 11 eller 12. Även ett par lördagar efter midsommar dansade man på gården. Det var ingen offentlig dans före 1910.

Mårten. Ibland åt vi gås. Längre tillbaka då jag var liten, åt vi lutfisk och risgröt. Det var dyrt med gås. Det blev mera allmänt att äta gås först på 1910-talet.

Mikaelsmässan. Då var det fullt med pigor och drängar i stan. Den 24-28 oktober bytte de platser och var fria några dagar. De anställdes ovillkorligen på ett år, och vid Mikaelsmäss bytte de plats, och då reste de till stan och handlade och roade sig.

Alla Helgons Dag firades mindre förr. Det var gudstjänst då. Vanligt med gravsmyckning då, liksom till julen.

Advent firades inte. De fyra ljusen fanns inte.

Lucia firades inte alls. Lucia började väljas i stan först i slutet på 20-talet eller i början av 30-talet. Det var ingen populär sed här att äta lussekatter. Det var bara inflyttade upplänningar, som gjorde det. I Stockholm fanns det

ACC. N:R M. 16642:6.

Lucia redan på 1900-talet.

Ingen staffanssjungning i Malmö.

Oskarsdagen firades inte här.

(Berättarens fader var handskmakare.)

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND